

توبافی در زمان کرونا

توبافی یک چرخه کسب و کار ساده دارد. خانم‌های روستایی پشت دستگاه‌های توبافی‌شان می‌نشینند و به قول خودشان، حوله‌هایی با ابعاد مختلف می‌بافند و آن را به صورت حضوری در بازارچه‌های محلی یا مسافرهایی که به روستایشان آمده‌اند، می‌فروشند؛ اتفاقی که در این روزها و به واسطه کرونا و ممنوعیت سفر و بسته شدن مغازه‌ها، از رونق افتاده است. حالا خانم منصور و همسرش، با این کسب و کاری که راه انداخته‌اند، توانسته‌اند به خانم‌های روستا برای فروش محصولاتشان کمک کنند: «ما در فاز اولیه با کارگاه بستگانمان شروع کردیم اما به مرور، خانم‌هایی که در خانه مشغول بافتن این پارچه‌ها هستند راهم شناسایی کردیم. حالا ما به آنها می‌گوییم چه محصولاتی لازم داریم آنها هم در طول یک ماه، به سفارش ما مشغول هستند. راه اندازی فروش اینترنتی و فروشگاه مجازی باعث شده تا شیوع کرونا، خللی در کسب و کار زنان روستا وارد نکند. منحصوری از اولین روزهای افتتاح صفحه اجتماعی‌شان و همزمانی با شروع کرونا می‌گوید: «اولین روزهای افتتاح کارمان با اولین روزهای اوج‌گیری کرونا مصادف شد اما خب چون اساس کار ما اینترنتی بود، به مشکلی جدی برخوردیم.» و اتفاقاً توانستند در این روزهای سخت در کنار زنان روستایی بمانند: «راستش را بخواهید، قرامان بر کارآفرینی روستایی و توسعه کارآفرینی بود و هیچ‌وقت به سود کلان فکر نکردیم؛ البته می‌دانیم در طولانی مدت و با حفظ همین کیفیت، به آن هم می‌رسیم.»

هنر کویری‌ها

قدمت توبافی به حدود ۲۰۰ سال پیش برمی‌گردد. هنری که با چنین قدمتی، هنوز هم برای گوش خیلی از آدم‌ها عبارت تازه‌ای است؛ «حتی این هنر منحصر به یک روستا و دو روستا هم نیست؛ بیشتر روستاهای مناطق کویری که تمرکز چندانی بر کشاورزی و دامداری نداشتند و ندارند، مشغول توبافی هستند.» هنری که شاید از چند روستای خاص شروع شده و در طول سال‌ها، به روستاهای دیگر هم رسیده است؛ «طبیعتاً انتقال تکنولوژی صورت گرفته است. یعنی کم‌کم دستگاه‌هایش به مناطق مختلف کشور رسیده و آدم‌ها هم هنرش را یاد گرفته‌اند؛ آنقدر که در کمتر روستایی است که در خانه بیشتر اهالی‌اش، دستگاه توبافی نباشد.» او حتی از شهرهای بزرگی مثل تهران و اصفهان می‌گوید که آدم‌های زیادی مشغول به این هنر هستند. اما آن چیزی که مشخص است این که تا امروز، نوعی از کارآفرینی به چنین سبک و سیاقی در خراشاد اتفاق نیفتاده بود. حالا زنان هنرمند روستای خراشاد، این روزها، وضعیت بهتری نسبت به قبل دارند: «همسرانشان اگر سال آبی خوبی داشته باشند که مشغول زرشک و عناب و زعفران هستند؛ خانم‌های روستا هم در خانه‌هایشان و پای این دستگاه‌ها می‌نشینند و توبافی می‌کنند.» این محصولات که پیش از این به شکل امانی به فروش می‌رسید حالا فروش مستقیم دارد: «ما سفارش می‌دهیم و همان موقع هم با آنها حساب می‌کنیم.» در چنین چرخه‌ای، فروش رفتن یا نرفتن محصول، به زنان روستایی لطمه‌ای نمی‌زند و دیگر دغدغه فروشش را ندارند و به درآمد ثابتی رسیده‌اند.

زنان هنرمند روستا

در خانه بیشتر زنان روستای خراشاد، یک دستگاه توبافی یا اصطلاحاً دستگاه حوله‌بافی، جود دارد؛ چیزی شبیه دستگاه فرش بافی. دستگاهی که بافنده با حرکت دست و پا به طور همزمان، می‌تواند پارچه‌هایی ببافد که در خیلی از موقعیت‌های زندگی کاربرد دارد: «ما مواد اولیه مثل نخ را به آنها می‌رسانیم و آنها هم با هنر و دستگاه‌شان، آن چیزی که ما می‌خواهیم را می‌بافند. یک معامله کاملاً رضایت‌مندانه. اگر خانمی در روستا شغلی داشته باشد، همین شغل است.» این را لیلا منصوری می‌گوید امروز با زنان روستایی متعددی همکاری می‌کند: «ما جاری شغل زنان روستا چیست؟ این که آنها این هنر را دارند و توبافی می‌کنند اما همیشه در فروش آن مشکلاتی داشته‌اند. ما آمدیم و مشکل فروش‌شان را کم کردیم. پس در واقع ما کاری کردیم که در پیچه فروش این محصولات جمع شود و خیالشان راحت باشد که جنس‌شان حتماً خریدار دارد.»

چیزی فراتر از حوله

کسانی که از توبافی سر رشته‌ای دارند می‌دانند هر محصولی که بافته می‌شود، همه به آن حوله می‌گویند؛ روال مرسوم می‌که لیلا منصوری در تازه‌ترین کارآفرینی‌اش آن را تغییر داد: «ما کاربری این محصولات را باز تعریف کردیم؛ مثلاً پیش از آن، این محصولات که خود خانم‌های روستا به آن حوله می‌گویند، تنها در دو ابعاد حوله دست و صورت و حوله حمام وجود داشت. اما ما سعی کردیم برای این شکل از پارچه‌ها، تعریف‌هایی جدید ارائه کنیم تا افرادی که در شهرهای بزرگ زندگی می‌کنند هم در سبک زندگی روزمره‌شان به آن احساس نیاز پیدا کنند.» شال گردن، روبه کوسن، حوله کلاهی سر، انواع دستمال‌های بهداشتی و آشپزخانه و... همه آن محصولات متنوعی است که در هنر توبافی گنجانده شده است. در واقع پیشنهاد جایگزینی این محصولات طبیعی به جای برخی محصولات صنعتی که در زندگی روزمره از آنها استفاده می‌کنیم، باعث شناخت بیشتر و بعد از آن هم فروش بیشتر محصولات توبافی آنها شده است: «مثلاً یکی از کارهایی که ما انجام دادیم، پیشنهاد تولید محصولات بود که می‌توانستیم از آنها به جای محصولات سلولوزی استفاده کنیم؛ مثل دستمال کاغذی رولی آشپزخانه.» اتفاقی که علاوه بر جنبه محیط زیستی‌اش، توانست توجه کسانی را هم که نگاه اقتصادی به ماجرا داشتند، جلب کند: «چرا؟ چون در دوره‌ای که محصولات سلولوزی، گران شده‌اند و استفاده از آنها صرفه اقتصادی ندارد، این محصولات هم ارزان‌تر هستند و هم ماندگاری بیشتر نسبت به انتخاب‌های قبلی‌مان دارند و دیر به دیر از بین می‌روند.» کیفیتش هم که جای خود دارد و با لطافت و آب‌گیری بالایی که دارد، می‌تواند به راحتی جایگزین دستمال کاغذی در سبک زندگی‌مان بشود. حمایت از کارآفرینی زنان روستایی، حفظ محیط زیست با استفاده از مواد طبیعی، عدم تولید زباله و در نهایت، کمک به اقتصاد خانواده، بخشی از نتایجی است که هنر توبافی و فروش آن به شکل نوین امروزی، به دنبال خودش دارد.

آموزش، تولید، فروش

در این چرخه تولید و فروش و کارآفرینی، حدوداً ۱۵ تا ۲۰ خانم روستایی مشغول به کار هستند که با توجه به ابعاد محصول روزانه حدوداً چهار متر پارچه می‌بافند. پارچه‌هایی که تبدیل به محصولات متنوع و با قیمت‌های مختلفی می‌شوند: «مثلاً کوچک‌ترین محصول این کار، حوله جیبی است که با ابعاد ۳۵ در ۴۵ قیمتش ۲۵ هزار تومان است.» اما اواز قصدشان برای گسترش دایره آدم‌های حاضر در این چرخه کارآفرینی می‌گوید: «خیلی دوست داریم تعداد شاغلان و بافنده‌هایمان را بالا ببریم و آدم‌های بیشتر در این توسعه همراهمان باشند اما چون تولید این محصولات، کار دست است، کیفیت‌های متفاوتی می‌تواند داشته باشد؛ برای همین ما دلمان نمی‌خواهد کیفیت محصولات پایین بیاید و طبیعتاً مجبوریم خیلی گزیده انتخاب کنیم.» و این یعنی آنها هنوز هم در روستا می‌گردند تا زنان هنرمندی را پیدا کنند که از اصالت این هنر آگاه هستند. حالا این زنجیره قرار است دنباله‌دار باشد و به آموزش هم متصل شود: «حتی ما به فکر آموزش هم هستیم و می‌خواهیم توسط همین زنان روستایی و هنرمند، به همه کسانی که در این مدت درخواست همکاری داشته‌اند، آموزش بدهیم تا به جایی برسند که بتوانند کیفیت مدنظر ما را تولید کنند.» آن وقت است که این دایره بزرگ و بزرگ‌تر می‌شود و خانم منصوری خیلی واقعی‌تر از همیشه، به هدف دوران دانشجویی‌اش می‌رسد.